

МАНУІЛЬСЬКИЙ Дмитро Захарович (21. 09(03. 10). 1883, с. Святець, нині Теофіпол. р-ну Хмельн. обл. — 20. 11. 1959, Київ) — компартійний діяч, дипломат. Доктор історичних наук (1940), професор (1940), академік АН УРСР (1945). Державні нагороди СРСР. Закін. гімназію у м. Острог (нині Рівнен. обл.), від 1903 навч. у С.-Петербур. університеті. Вступив до РСДРП, вів активну рев. агітацію, за що 1906 заарешт. і засудж. до 5-ти р. заслання, однак втік із тюрми. Деякий час проживав у Києві, очолював військ. організацію місц. комітету РСДРП. 1907 емігрував до Франції, 1911 закін. Сорбонну (Париж).

1912-13 нелегально займався парт. роботою в Москві та С.-Петербурзі. З поч. 1-ї світової війни був співред. (разом із Л. Троцьким і В. Антоновим-Овсієнком) антивоєн. г. «Наше слово» (Париж), від 1915 організовував парт. каси у Швейцарії. У травні 1917 повернувся до С.-Петербурга, взяв участь у більшов. перевороті у жовтні того ж року. Від грудня 1917 — чл. колегії, заст. наркома Наркомпроду РСФРР. У квітні 1918 увійшов до складу делегації РСФРР, яка вела переговори з УЦР, згодом — з урядом гетьмана П. Скоропадського. 1919-20 — чл. Всеукр. ревкому; 1920-21 — нарком землеробства УСРР; 1921-23 — секр. ЦК КП(б)У; 1923-28 — чл. президії, 1928-43 — секр. виконкому Комінтерну; 1944-53 — заступник голови РМ УРСР; водночас 1944-52 — міністр закордон. справ УРСР. Очолював делегації УРСР на конф. у Сан-Франциско (1945), де була організаційно оформлена ООН, та Парижі (1946), а також на 1-4 сесіях ГА ООН. Від 1953 — персон. пенсіонер союз. значення.

Рекомендована література

1. Зав'ялов Б. М. Дмитро Захарович Мануїльський. К., 1967;
2. Головченко В. Дмитро Мануїльський – керівник зовнішньополітичного відомства Української РСР // Актуал. пробл. міжнар. відносин: Зб. наук. пр. К., 2016. Вип. 127, ч. 1.

В. І. Головченко

Бібліографічний опис:

Мануїльський Дмитро Захарович / В. І. Головченко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2018. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-63499>. – Останнє поновлення : 2025.

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).